

5. Prof V., Kowalewsky M.. Mariage among the early slavs. *Folklore, Quarterly Reviv of Myth*. Lond., 1890. 84 s.
6. Worobec C. Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society. *Slavic Review*, Vol. 49. № 2. 2008. Pp. 227–238.

REFERENCES

1. Zhmud, N. (2003). Etnichni stereotypy statevoho vykhovannia ta povedinky. [Ethnic stereotypes of sexual education and behavior]. *Vinnitsa*. № 3. S. 78–82. [in Ukrainian]
2. Zablovskiy, A. (2004). Sotsializatsiia dytyny v tradytsiinii kulturi ukrainsiv XIX – poch. XX stolit: rytualno-arytualni aspekty. [Socialization of a child in the traditional culture of Ukrainians XIX – beginning. XX centuries: ritual and ritual aspects]. *Kyiv. Vyp. 74–76. S. 76–80*. [in Ukrainian]
3. *Zapysky etnografichnoho tovarystva* (1920). [Notes of the Ethnographic Society]. *Kyiv*. 63 s. [in Ukrainian]
4. Siavavko, Ye. (1974). *Ukrainska etnopedahohika v yii istorychnomu rozvytku*. [Ukrainian ethnopedagogy in its historical development]. *Kyiv*. 152 s. [in Ukrainian]
5. Prof, V., Kowalewsky, M. (1890). Mariage among the early slavs. [Mariage among the early slavs]. *Folklore, Quarterly Reviv of Myth, Lond* 84 s. [in England]

6. Worobec, C. (2008). Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society. [Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society *Slavic Review*]. *Slavic Review*. Pp. 227–238. [in England]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПИЛИПЧУК Віталій Анатолійович – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PYLYPCHUK Vitalii Anatoliyovych – postgraduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2024 р.

УДК 378.37.012:[37.013:005.336.2]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-239-244

ПОЛЯНСЬКА Катерина Степанівна –

викладач кафедри українознавства

Вінницького національного медичного

університету імені М. І. Пирогова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7489-1534>

e-mail: katya-10@ukr.net

РОЛЬ ПОЗААУДИТОРНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми формування культури міжнаціонального спілкування іноземних студентів вищих закладів освіти. Висвітлено можливості позааудиторної виховної роботи у формуванні комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Розглянуто питання впливу позааудиторної виховної роботи на формування культури міжнаціонального спілкування іноземних студентів на основі використання кращих зразків вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду з метою пошуку інноваційних підходів до освітньо-виховної діяльності.

Дослідженням охоплено період 2022–2024 років, коли світова науково-педагогічна спільнота переживає глибокі соціальні й політичні зміни. На основі аналізу глобальних викликів, як пандемія, геополітичні конфлікти та їхнього впливу на адаптацію іноземних студентів до нового культурного середовища визначено основні підходи до стратегії виховної роботи з студентами вищих закладів медичної освіти. Відзначено, що результативність виховної роботи залежить від якості культурного простору, створеного для студентів в умовах вимушеного гібридного навчання. Окреслено можливі шляхи підвищення ефективності виховної роботи з іноземними студентами в умовах сучасної нестабільності та глобальних змін, як заборони їх свідомого включення у природне іншомовне оточення, незважаючи на соціальні обмеження.

Представлено сучасні виховні технології викладача-куратора іноземних студентів, які використовуються у позааудиторній виховній роботі та сприяють формуванню культури міжнаціонального спілкування майбутніх фахівців, а саме: інтерактивних технологій, інформаційно-комунікаційні, особистісно-орієнтованого виховання, формування творчої особистості, розвитку критичного мислення, створення ситуації успіху, життєвого проектування, колективних творчих справ, здоров'язберігаючи. Завдання виховання завжди включає в себе завдання організації спеціальної провідної діяльності, яка слугує виховній меті.

Ключові слова: міжнаціональний, культура, виховна робота, міжнаціональне спілкування, іноземні студенти, культура міжнаціонального спілкування

POLYANSKA Catherine Stepanivna –

Lecturer at the Departmen of Ukrainian Studies,

Vinnitsia National Medical University

named after Mykola Ivanovych Pirogov

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7489-1534>

e-mail: katya-10@ukr.net

THE ROLE OF EXTRACURRICULAR EDUCATIONAL WORK OF FOREIGN STUDENTS IN THE FORMATION OF A CULTURE OF INTERNATIONAL COMMUNICATION

The article substantiates the relevance of the problem of forming a culture of international communication of foreign students of higher education institutions. The possibilities of extracurricular educational work in the formation of communicative competence of future specialists are highlighted. The article considers the influence of extracurricular educational work on the formation of a culture of international

communication of foreign students on the basis of the use of the best examples of domestic and foreign pedagogical experience in order to find innovative approaches to educational activities.

The study covers the period of 2022-2024, when the global scientific and pedagogical community is experiencing profound social and political changes. Based on the analysis of global challenges such as pandemics, geopolitical conflicts and their impact on the adaptation of foreign students to the new cultural environment, the main approaches to the strategy of educational work with students of higher medical education institutions are identified. It is noted that the effectiveness of educational work depends on the quality of the cultural space created for students in the conditions of forced hybrid learning. Possible ways to increase the effectiveness of educational work with foreign students in the context of modern instability and global changes are outlined as a guarantee of their conscious inclusion in the natural foreign language environment, despite social restrictions.

The article presents modern educational technologies of the teacher-supervisor of foreign students, which are used in extracurricular educational work and contribute to the formation of a culture of international communication of future specialists, namely: interactive technologies, information and communication, personality-oriented education, formation of a creative personality, development of critical thinking, creation of a situation of success, life design, collective creative work, health-saving. The task of education always includes the task of organising special leading activities that serve the educational purpose.

Key words: interethnic, culture, educational work, interethnic communication, international students, culture of interethnic communication.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Останні роки стали випробуванням для глобальної педагогічної спільноти. Звичні уявлення про міжнародну освіту у постпандемічному світі, під час геополітичних конфліктів та економічної нестабільності, зазнали значних трансформацій. Сучасні іноземні студенти опинилися в освітньому середовищі на перехресті культур повсюдно конфліктуєчих сторін, що вимагає від них не лише академічної стійкості в освоєнні майбутньої професії, а й здатності до ефективного міжнаціонального спілкування.

Нині Україну з упевненістю можна вважати осередком перехрестя культур, оскільки до ключових царин людської активності залучаються представники різних країн, чії мови, погляди, звичаї, манери поведінки, життєві устрої так чи так перетинаються під час здобуття знань. У результаті культурного перетину виникає необхідність у міжкультурному спілкуванні як важливому засобі встановлення контакту між репрезентантами різних суспільств, пізнання й обміну культурним досвідом [2].

Важливою ланкою освітнього процесу є позааудиторна виховна робота, яка набуває нового значення та форм. Позааудиторна виховна робота відкриває іноземним студентам у період адаптації в іншомовному середовищі можливості для самореалізації. Така робота передбачає надання студентам свободи для самореалізації, розвитку креативності, демонстрації засвоєних знань, умінь та навичок у неформальній ситуації міжнаціонального спілкування з однолітками, викладачами, адміністрацією закладу вищої освіти, що гарно позначається на навчанні в цілому.

Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини, розглядаючи неформальну освіту як форму освіти впродовж життя, наголошує, що: «Неформальна освіта» означає довічний процес, в якому кожна людина набуває відносин, цінностей, навичок та знань від виховних впливів і ресурсів в своєму власному середовищі і від повсякденного досвіду (сім'ї, однолітків, сусідів, зустрічей, бібліотеки, ЗМІ, робота, ігри)» [19].

Адже в процесі міжнаціонального спілкування позбавленого формальностей здійснюється більш тісне й комфортне спілкування, що сприяє культурному й духовному збагаченню, поглибленню й розвитку смаків та уявлень про іншомовну культуру. У контексті 2022-2024 років

міжнаціональне спілкування є ключовим чинником, що визначає успішну адаптацію іноземних студентів до нового середовища. Відповідно до сучасних досліджень, ефективна позааудиторна виховна робота повинна враховувати не тільки культурні відмінності, а й специфічні виклики, пов'язані з дистанційним та гібридним навчанням. Це включає і нові форми взаємодії, які поєднують цифрові інструменти та особисте спілкування, і створення безпечного середовища для культурного обміну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські науковці активно працюють над вивченням ролі позааудиторної виховної роботи іноземних студентів у формуванні культури міжнаціонального спілкування. Їх дослідження сприяють розвитку освітньо-виховної практики, вдосконаленню навчальних програм та методик роботи зі студентами. У дослідженнях провідних українських науковців І. Бега, О. Вишневецького, В. Євтуха, В. Кременя, М. Стельмаховича, П. Ігнатенко Б. Чижевського були розглянуті проблеми виховання молоді на загальношкільських та національних цінностях. Автори досліджують систему позааудиторної виховної роботи в різних аспектах, зокрема, взаємозв'язок між становленням особистості й життям суспільства та підкреслюють важливість взаємодії людини з оточуючим середовищем у моральному формуванні особистості. Т. Саркісян розглядає позааудиторний процес як органічну систему виховання, в якій поєднуються різноманітні види роботи і спілкування. Цей процес спрямований на досягнення як виховних, так і освітніх завдань, сприяє особистісному та професійному становленню студента [15].

Проблематику формування культури міжнаціонального спілкування студентів, її сутність, структуру, шляхи удосконалення цього процесу висвітлювали Г. Буянова, О. Корніяка, І. М'язова, М. Озчелік, І. Подчерняєва, А. Солодка, І. Тимченко, Т. Чмут, О. Шевнюк та ін. Науковці Т. Атрощенко, Н. Кобзар, Г. Ковальчук, Т. Саркісян, доводять, що позааудиторна виховна робота з іноземними студентами сприяє формуванню різноманітної стратегії поведінки, що реалізують культуру міжнаціонального спілкування, як на повсякденному, так і на професійному рівнях. Ситуації, що виникають у позааудиторній діяльності, мають певну специфіку, яка частково співпадає з ситуаціями, характерними для майбут-

ньої професійної діяльності. Сучасні виховні технології допомагають викладачеві формувати міжнародну культуру, нагально необхідну впродовж роботи з іноземними студентами з різною етнічною приналежністю, та мають на меті створення сприятливого, позитивного, емоційно виваженого й збалансованого освітнього середовища.

Мета статті: обґрунтувати роль позааудиторної виховної роботи іноземних студентів у формуванні культури міжнародного спілкування майбутніх фахівців та висвітлити шляхи підвищення ефективності цього процесу.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дають змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне суспільство має високі вимоги не тільки до фахової підготовки майбутніх фахівців, а й до рівня особистісного розвитку молоді, її адаптивності, психологічної гнучкості та володіння культурою міжнародного спілкування. Тому заклади вищої освіти намагаються приділяти увагу не лише професійному становленню студентів, а й сприяти їх культурному збагаченню.

У зв'язку з цим все більшої значимості набуває організація позааудиторної виховної роботи. Донедавна цю ланку освітнього процесу розуміли як самостійну роботу студента, виховну роботу викладача-куратора зі студентами. Проте на думку більшості провідних науковців, які вивчають цю проблему, організація позааудиторної виховної роботи набула нового змісту.

Під позааудиторною роботою сьогодні розуміють будь-яку діяльність, яка сприяє навчанню поза межами університетської аудиторії. Так, наприклад, наукові товариства, гуртки за інтересами, клуби, братства та сестринства, туристичні подорожі, організовані в межах роботи туристичних гуртків тощо.

До категорії професійно орієнтованої позааудиторної виховної роботи відносять участь в наукових гуртках університету, робота під час студентських конференцій, участь у студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах. Така діяльність спрямована на фахове об'єднання студентів однієї обраної спеціальності та проходить під керівництвом викладача-куратора й вимагає від студентів цілеспрямованості, завзятості й послідовності.

Категорія соціально орієнтованої позааудиторної виховної роботи носить більш широкий виховний характер й поєднує у собі участь у спортивних змаганнях, відвідування секцій, гуртків, клубів, студій та інших об'єднань університету. Слід відмітити роботу туристичної секції, на меті якої є ознайомлення іноземних студентів з автентичними осередками й місцинами України, її звичаями та традиціями. Пізнавальне також відві-

дування іноземними студентами мистецьких та художніх виставок та розмаїття музеїв України.

Організована позааудиторна виховна робота сприяє тому, що іноземні студенти здобувають навички командної роботи, розвивають уміння знаходити спільну мову з оточуючими, формують лідерські якості. Залучення студентів до активної виховної роботи у закладах вищої освіти знижує ризик різних форм адикції, вчить відповідальності, сумлінню й формує повагу до інших культур, самоповагу.

Таке комплексне поєднання освіти й виховання дає суттєві позитивні результати, які відображаються як на комунікативному, так і на культурному рівнях. На противагу навчальній вузькопрофільній системі отримання інформації, соціокультурна (виховна) дає можливість сформувати уявлення про історію, культуру, традиції як єдине ціле, в якому всі елементи перебувають у тісному взаємозв'язку, утворюючи певний хронологічний ланцюг. У навчально-виховному процесі важлива роль належить викладачу-куратору. Він є першим серед викладачів кафедри який приєднується до процесу адаптації іноземних студентів. Саме він виступає організатором різних заходів і залучає студентів до активної участі [11].

Сучасний фахівець – це висококваліфікований професіонал, який поєднує загальну ерудицію із знаннями конкретної галузі діяльності, уміє виділити стратегічні питання, встановити взаєморозуміння та взаємодію із громадськістю, конкретною соціальною групою, окремими людьми, тобто володіє культурою комунікативної діяльності [9].

У Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова широкою популярності набуває інший вид позааудиторної роботи. Студенти залучаються до самостійного створення гуртків та братств, сестринств та успішно керують ними. Прикладом може бути створення студентським загальним університетського вісника, що розповідає про студентське життя, ведення блогів та інтернет сторінок про студентську фахову діяльність та роботу гуртків іноземною мовою, організації волонтерської діяльності, створення соціальних проектів. Така діяльність формує лідерські якості, адже спрямована на здобуття популярності, що дозволяє керувати та спрямовувати суспільну думку однолітків.

Виникли нові форми позааудиторної виховної роботи, такі як онлайн-гуртки, віртуальні культурні заходи, які покликані компенсувати відсутність фізичного спілкування. В міру того, як світ поступово повертається до звичного особистісного спілкування, також відроджуються традиційні форми позааудиторної роботи – культурні вечори, спортивні заходи та інші ініціативи, що сприяють прямому міжкультурному діалогу.

Іноземні студенти, які брали активну участь у таких заходах у Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова, відзначили зростання міжкультурної компетентності та кращу соціальну інтеграцію. Водночас вони підкреслили важливість особистих соціальних контактів в іншомовному освітньому середовищі,

які, на їх думку, сприяють глибшому розумінню інших культур.

Для іноземних студентів сам процес навчання в іншій країні безпосередньо пов'язаний з багатьма труднощами. Що стосується можливості швидшої адаптації та соціалізації шляхом активної участі у позааудиторних виховних заходах ЗВО, в іноземних студентів ймовірність цього процесу помітно вища, у порівнянні з українськими студентами. Адже потреба в адаптації, у соціалізації, і, відповідно, потреба досягти певного, досить високого для самореалізації у ЗВО, рівня міжнаціонального спілкування в умовах іншомовної культури, є пріоритетною. Концентруючись на майбутній фаховій діяльності, іноземні студенти мають сильну потребу у спілкуванні, якого їм щоденно бракує через іншомовне середовище, вони прагнуть розвиватися особистісно та соціально.

Також актуальними залишаються проведення співочих та танцювальних виступів, конкурсів талантів, художньої майстерності для обдарованих студентів. Разом з тим, відбувається збільшення кількості гуртків, дедалі частіше організуються обговорення, дискусії, зустрічі з цікавими людьми, круглі столи, літературні, поетичні, театралізовані вечори, спортивні змагання з улюбленого виду спорту, робота танцювального гуртка тощо. За доступної можливості власної реалізації іноземні студенти відчують інтерес до позааудиторної діяльності, адже одразу перетворюються на невід'ємну частину студентської спільноти з повною реалізацією своїх талантів, прав та свобод в умовах іншомовної культури.

Сучасні виховні технології – це чітка, упорядкована система виховних впливів, дій у межах виховного процесу, що сприяють досягненню виховних цілей з метою формування культури міжнаціонального спілкування іноземних студентів ЗВО. Виховним технологіям притаманні такі ознаки: системність, послідовність дій, високий рівень технічного оснащення університету, чіткий алгоритм дій із визначення мети, етапів, кроків, операцій тощо. Сучасні виховні технології викладача-куратора іноземних студентів ЗВО використовуються у позааудиторній виховній роботі та сприяють формуванню культури міжнаціонального спілкування майбутніх фахівців. У ЗВО протягом позааудиторної роботи з іноземними студентами широко застосовуються інтерактивні форми виховної роботи: ток-шоу, дискусії, конференції, інтелектуальні ігри, заочні подорожі, флеш-моб, екскурсії, ігри-драматизації, ярмарки, народні ігри, огляди-конкурси, тренінги, рольові ігри, диспути, презентації, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, стінгазети, тематичні стенди, відеоролики тощо.

Інформаційно-комунікаційні технології (англ. Information and communications technology) – використовуються як загальний термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати

доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Це інформаційні технології, телекомунікації, медіатрансляції, усі види аудіо і відеообробки, передачі, мережеві функції управління та моніторингу. Використання технології особистісно-орієнтованого виховання передбачає розвиток у ЗВО студентського самоврядування. Таким чином студенти мають свободу виявляти власну креативність у музичному, танцювальному, сценічному та образотворчому мистецтві й демонструвати творчі здобутки під час дійств, присвячених святковим подіям.

Технологія формування творчої особистості студента має на меті розвиток індивідуальних особливостей студентів, їх лідерських якостей. Розвиток критичного мислення – система діяльності, що базується на дослідженні проблем та ситуацій шляхом самостійного вибору, оцінки та визначення міри корисної інформації стосовно особистих потреб і цілей. Ця виховна технологія спонукає студентів до активної роботи з інформацією, сприяє формуванню культури міжнаціонального спілкування, адже налаштовує на безконфліктний обмін думками у процесі спілкування, спонукання до подальшого масштабування інформаційного поля. Технологія колективної творчої діяльності передбачає активну соціальну позицію студентського й науково-педагогічного колективу. Метою здоров'язбеігаючої виховної технології є забезпечення студентів ЗВО інструментами збереження та культивування психічного, інтелектуального, емоційного, фізичного, духовного здоров'я. Важливою є роль викладача-куратора іноземних студентів, що за сприятливих умов, підтримці адміністрації ЗВО та активній позааудиторній роботі сприяє задіяння кожного іноземного студента до виховної роботи, створює умови студентській ініціативі, самовиявленню та самоствердженню.

Проведення різноманітних позааудиторних виховних заходів у межах вищезазначених напрямків, а також участь у них іноземних студентів дозволяють масштабувати їх взаємодію з іншомовним культурним середовищем, посилювати зв'язок з місцевими культурними особливостями, збільшувати активність, забезпечувати діяльність з метою ознайомлення з побутом, традиціями та звичаями, що сприяють найбільш природному формуванню культури міжнаціонального спілкування.

Проте, як свідчать отримані результати опитувань, ці резерви на практиці використовуються не завжди, а позааудиторна виховна робота залишається слабкою ланкою сучасної діяльності вищої школи, адже вона не має систематичного цілеспрямованого характеру.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Аналізуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що позааудиторна виховна робота, зокрема в умовах сучасних викликів, має бути максимально гнучкою та адаптивною. Важливо підтримувати баланс між онлайн- та офлайн-формами взаємодії, забезпечувати при цьому доступність й залучення усіх іноземних студентів. Також важливо враховувати

геополітичні реалії, які можуть значно впливати на міжнародне спілкування студентів.

Внаслідок розгортання глобалізаційних процесів, популізму, корупції в духовно-культурній сфері, міграційної кризи і невизначеної перспективи, враховуючи загрози і виклики, які постають перед Україною виникає потреба вжити комплексних заходів у духовній, науково-освітній, гуманітарній, інформаційній, економічній і міжнародній сферах з метою їх збереження та переродження. Існування і розвиток держави як багатонаціонального, демократичного, правового суспільства та забезпечення її національної безпеки і територіальної цілісності можливі лише за умови збереження міжнародного миру і досягнення суспільної злагоди, а цінності і традиції, їх збереження і розвиток, належне ставлення до них громадян – принципові засади розбудови національної держави [11].

У сучасних умовах позааудиторна виховна робота залишається одним із ключових елементів формування культури міжнародного спілкування іноземних студентів. У 2022-2024 роках цей процес потребує врахування нових викликів та можливостей, зокрема гібридних форм взаємодії, які поєднують цифрові технології та особистісне спілкування. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на детальніше вивчення ефективності різних форматів позааудиторної роботи в контексті сучасних глобальних змін.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атрошенко Т.О. Розвиток культури міжнародного спілкування у студентському колективі. // *Наукові записки Тернопільського державного університету*. Серія: Педагогіка № 6. 1999. С. 92 – 95.
2. Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костиук С. С. Навчання іноземних мов: кроскультурний підхід. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2019. 288 с.
3. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: Монографія. Київ; Чернівці: Букрек, 2018. 294 с.
4. Буянова Г. В. Формування культури міжнародного спілкування як засіб протидії проявам ксенофобії та дискримінації в молодіжному середовищі URL: <http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/formuvannya-kulturi-mizhnatsionalnogo-splukuvannya-yak-zasib-protidiyi-proyavam-ksenofobiyi-ta-diskriminatsiyi-v-molodizhnomu-seredovishhi/>
5. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич, Коло 2006. 326 с.
6. Євтух В., Колесніченко М. Феномен етнічності у зарубіжному науковому дискурсі: філософське осмислення: монографія Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2016. 238 с.
7. Ковальчук В. Теоретичні засади формування комунікативної компетентності викладача закладу вищої освіти. // *Освіта впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика: монографія / За заг. ред. Л. Прокопів, В. Стинської / Авторський колектив: Л. Прокопів, В. Стинська, Г. Білавіч, Б. Савчук, В. Лаппо, І. Сторова, В. Ковальчук, Н. Салига, Ю. Москаленко, О. Гевко, С. Довбенко, Л. Бандура, І Завулічна, М. Олексюк, Т. Паска, С. Юрченко*. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. 303 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/14883/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%2> (дата звернення: 27.05.2024).
8. Корніяка О. М. Професійне спілкування і комунікативна компетентність фахівця. Інститут психології

імені Г.С. Костиюка НАПН України, Київ. Aktual_prob1_psihol 2014, 5(14): 119-129 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1693> (дата звернення: 27.05.2024).

9. Кравченко Ю. В., Гнатенко С. А. Інтеграція у навчальний процес виховного заходу як одного з елементів мовної підготовки іноземних студентів. *Modern engineering and innovative technologies*. 2020. Issue №12, Part 4. С. 24 – 31. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/11930>

10. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 соціальна філософія та філософія історії. 2008 18 с.

11. Міжнародні практики у сфері європейських студій: український досвід(до двадцятиріччя програми імені Жана Моне в Україні) = Best International Practices in European Studies: Lessons from Ukraine (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine) : монографія/ [О. Адамов, А. Бояр, О. Виговська та ін.]; з а ред. Р. Калитчака. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 220 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/dddegd-d-nddegdo_d1-4d3-4d1-2d3-4d3nddegdnn_2023_70n100_14.07.2023_dssd_24.09-YNqOIRNJQZIrWJgb-1.pdf (дата звернення: 27.05.2024).

12. Огієнко І. Українська культура. Київ: Друкарня Української Центральної Ради. (Видання Українського Військового Генерального Комітету). 1922р. 285с.

13. Озчелік М. Є. Особливості формування міжкультурної комунікації студентів-іноземців в процесі фахової підготовки 2017. С. 135 – 144. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/131-260-1-SM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/131-260-1-SM%20(1).pdf).

14. Подчерняєва Н. Д. Культура міжнародного спілкування старшокласників: сутність поняття. *Освітнологічний дискурс*. 2017. № 3-4 (18-19). С. 186 – 199.

15. Саркісян Т.О. Позааудиторна діяльність у формуванні етнопедagogічної культури. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 209. 2023. С. 268 – 273.

16. Солodka А. Кроскультурна взаємодія: теорія, методологія, практика: монографія/ за заг. ред. А. К. Солодкої. Миколаїв: Іліон, 2014. 204 с.

17. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. К. ІЗМН, 1997. 232 с.

18. Феном інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка. 2008. 472 с.

19. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/council-of-europecharter-on-education-for-democratic-citizenship-and-human-rights-education> (дата звернення: 27.05.2024).

20. Чижевський Б. Педагогічний Прометей. *Інноватика у вихованні*. Випуск 12. 2020. С. 6-17. URL: file:///C:/Users/Andy/Downloads/alla_babiar,+617+%D0%A7%D0%B8%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf (дата звернення: 27.05.2024).

21. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. К.: Знання, 2007. 204 с.

REFERENCES

1. Atroshchenko, T. O. (1999). *Rozvytok kultury mizhnatsionalnogo splukuvannya u studentskomu kolektyvi* [Developing a culture of international communication in the student body.] *Naukovi zapysky Ternopils'koho derzhavnogo universytetu*. Seriya: Pedahohika № 6. S. 92 – 95. [in Ukrainian]
2. Bakum, Z. P., Palchukova, O. O., Kostiuk, S. S. (2019). *Navchannya inozemnykh mov: kroskulturnyi pidkhid* [Teaching foreign languages: a cross-cultural approach] *Ternopil: FOP Osadtsa Yu. V.* 288 s. [in Ukrainian]
3. Bekh, I. D. (2018). *Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnosti: Monohrafiia* [Personality on the Way to Spiritual Values: monograph] *Kyiv; Chernivtsi: Bukrek*. 294 s. [in Ukrainian]

4. Buianova, H. V. Formuvannia kultury mizhnatsionalnoho spilkuvannia yak zasib protydii proiavam ksenofobii ta dyskryminatsii v molodizhnomu seredovyshchi [Formation of a culture of interethnic communication as a means of counteracting xenophobia and discrimination in the youth environment] Access mode: <http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/formuvannya-kulturi-mizhnatsionalnogo-splkuvannya-yak-zasib-protidiyi-proyavam-ksenofobiyi-ta-diskriminatsiyi-v-molodizhnomu-seredovyshchi/> application date 05/27/2024 [in Ukrainian]

5. Vyshnevskiy, O. (2006). Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainskoi pedahohiky: posibnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv [Theoretical foundations of modern Ukrainian pedagogy: a textbook for students of higher educational institutions] Drohobych, Kolo. 326 s. [in Ukrainian]

6. Yevtukh, V., Kolesnichenko, M. (2016). Fenomen etnichnosti u zarubizhnomu naukovomu dyskursi: filosofske osmyslennia : monohrafiia [The Phenomenon of Ethnicity in Foreign Scientific Discourse: Philosophical Understanding: monograph] Kyiv : TOV «NVP «Interservis». 238 s. [in Ukrainian]

7. Kovalchuk, V. Teoretychni zasady formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity [Theoretical foundations of the formation of communicative competence of a teacher of a higher education institution] //Osvita vprodovzh zhyttia: zarubizhnyi dosvid ta natsionalna praktyka: monohrafiia / Za zah. red. L. Prokopiv, V. Stynskoi / Avtorskyi kolektyv: L. Prokopiv, V. Stynska, H. Bilavych, B. Savchuk, V. Lappo, I. Yehorova, V. Kovalchuk, N. Salyha, Yu. Moskalenko, O. Hevko, S. Dovbenko, L. Bandura, I. Zavulichna, M. Oleksiuk, T. Paska, S. Yurchenko. Ivano-Frankivsk: NAIR, 2022. 303 c. Access mode: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/14883/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%2> application date 05/27/2024 [in Ukrainian]

8. Korniiaka, O. M. (2014). Profesiine spilkuvannia i komunikatyvna kompetentnist fakhivtsia Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy [Professional Communication and Communicative Competence of a Specialist] Kyiv. Aktual'nyi psihol. 5(14): 119-129 Access mode: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1693> (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

9. Kravchenko, Yu. V., Hnatenko, S. A. (2020). Intehratsiia u navchalnyi protses vykhovnoho zakhodu yak odnoho z elementiv movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv [Integration of educational activities into the educational process as one of the elements of foreign students' language training] Modern engineering and innovative technologies. Issue № 12, Part 4. S. 24 – 31. Access mode: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/11930> (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

10. Miazova, I. Yu. (2008). Mizhkulturna komunikatsiia: zmist, sutnist ta osoblyvosti proiavu (sotsialno-filosofskyi analiz): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filos. nauk: spets. 09.00.03 sotsialna filosofii ta filosofii istorii [Intercultural communication: content, essence and features of manifestation (socio-philosophical analysis): PhD thesis for the degree of Candidate of Philosophy: specialty 09.00.03 Social Philosophy and Philosophy of History]. 18 s. [in Ukrainian]

11. Mizhnarodni praktyky u sferi yevropeiskych studii: ukrainskyi dosvid(do dvadtsiatyrichchia prohramy imeni Zhana Mone v Ukraini) = Best International Practices in European Studies: Lessons from Ukraine (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine) : monohrafiia [Best International Practices in European Studies: Ukrainian Experience (on the occasion of the twentieth anniversary of the Jean Monnet Program in Ukraine) = Best International Practices in European Studies: Lessons from Ukraine (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine) : monograph] O. Adamov, A. Boiar, O. Vyhovska ta in.Ā ; z a red. R. Kalytchaka. Lviv : LNU im. Ivana Franka, 2023. 220 s. Access mode: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/>

11/dddegd-d-nddegdo_d1-4d3-4d1-2d3-4d3nddegdnnn_2023_70n100_14.07.2023_dssd_24.09-YNqOIRNJQZlrwJgb-1.pdf (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

12. Ohienko, I. (1922). Ukrainska kultura. Kyiv: Drukarnia Ukrainskoi Tsentralnoi Rady. (Vydannia Ukrainskoho Viiskovoho Heneralnoho Komitetu). 285 s. [in Ukrainian]

13. Ozchelik, M. Ye. (2017). Osoblyvosti formuvannia mizhkulturnoikomunikatsii studentiv-inozemtsiv v protsesi fakhovoi pidhotovky [Features of the formation of intercultural communication of foreign students in the process of professional training]. S. 135 – 144. [in Ukrainian]

14. Podchemiaieva, N. D. (2017). Kultura mizhnatsionalnoho spilkuvannia starshoklasnykiv: sutnist poniattia [Culture of interethnic communication of high school students: the essence of the concept] Osvitoholichnyi dyskurs. № 3-4 (18-19). S. 186 – 199. [in Ukrainian]

15. Sarkisian, T. O. (2023). Pozaadytorna diialnist u formuvanni etnopedahohichnoi kultury [Extracurricular activities in the formation of ethno-pedagogical culture]. Naukovi zapysky Serii: Pedahohichni nauky Vypusk 209. S. 268 – 273. [in Ukrainian]

16. Solodka, A. (2014). Kroskulturna vzaemodiia: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia [Cross-cultural interaction: theory, methodology, practice: a monograph] / za zah. red. A. K. Solodko. Mykolaiv: Ilion.. 204 s. [in Ukrainian]

17. Stelmakhovych, M. H. (1997). Ukrainska narodna pedahohika [Ukrainian folk pedagogy] K. IZMN. 232 s. [in Ukrainian]

18. Fenom innovatsii: osvita, suspilstvo, kultura: monohrafiia (2008). [The phenomenon of innovation: education, society, culture: a monograph] / za red. V.H.Kremenia. Kyiv: Pedahohichna dumka. 472 s. [in Ukrainian]

19. Khartiia Rady Yevropy z osvity dlia demokratychnoho hromadianstva i osvity z prav liudyny [Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education] Access mode: <https://www.coe.int/uk/web/compass/council-of-europecharter-on-education-for-democratic-citizenship-and-human-rights-education> (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

20. Chyzhevskiy, B. (2020). Pedahohichniy Prometei Innovatyka u vykhovanni [Pedagogical Prometheus! Innovation in education]. Vypusk 12. S. 6-17. Access mode: file:///C:/Users/Andy/Downloads/alla_babiar,+617+%D0%A7%D0%B8%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

21. Chmut, T. K., Chaika, H. L. (2007). Etyka dilovoho spilkuvannia: Navchalnyi posibnyk [Ethics of business communication] K.: Znannia. 204 s. Access mode: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F%20%D0%96%D1%83%D0%BA/page5.html (application date 05/27/2024) [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПОЛЯНСЬКА Катерина Степанівна – викладачка кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова.

Наукові інтереси: міжкультурна комунікація студентської молоді.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

POLYANSKA Catherine Stepanivna – Lecturer at the Department of Ukrainian

Studies, Vinnytsia National Medical University named after Mykola Ivanovych Pirogov.

Scientific interests: intercultural communication of student youth.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2024 р.